

JEZSÓ ÁKOS Fogságban

Tompa puffanással csukódott a tábornok dácáján dolgozó brigád sarka mögött a vastag, vasalt tölgyfaajtó. Egy nagy cellában találták magukat.

A falakról csurgott a víz.

Hideg volt, s a cella nyirkos lehelete egy pillanat alatt megülte a rabok lelkét. Senki sem beszélt.

A régi rabok között valaki megmozdult.

– Nem akarsz gyónni, fiam? – kérdezte az ajtó mellett bizonytalan lábon álló Ferencről, s megfogta a kezét.

Váratlanul érte a kérdés. Csodálkozva nézett az ismeretlenre. Az elmosolyodott.

– Pap vagyok – mondta.

– Furcsa ez az egész, atyám – válaszolta Ferenc szomorú arccal. – Egy pap áldásával mentem ki Oroszországba, még nyolc évvel ezelőtt. És most, amikor végre hazaérhetek, vagy nem is tudom már, hogy Máramarost minek nevezzem, itt újra egy pap fogad. De milyen más mégis minden! Akkor dicsőségben, zászlókat lobogtatva vittek, most meg rabként hoznak.

– Egyedül Istené a dicsőség, ezt ne feledd, fiam! De Isten a börtönben is jelen van. Itt van köztünk, a szenvedők között. Velünk szenved. És itt is szeret téged! Ha gyónni akarsz, csak szólj! – mondta mosolyogva a pap, aztán Kútor Jóskához lépett. Megfogta a kezét, és neki is felajánlotta a gyónás lehetőségét. Aztán tovább lépett, és a tábornok dácáját felépítő brigád összes tagját kézen fogta. A hangulat oldódott. A régi rabok összéből bújtak, s helyet szorítottak maguk között az újonnan érkezőknek. Befogadták őket. Így már mindenki le tudott ülni a falak mellé tolt priccsek egyikére. Szűkös volt a cella, nem ennyi emberre méretezték, de még a felére sem. Mégis elfértek. Még úgy is, hogy az emeletes ágynak csak a földszintjére ültek, mert hát a börtönzabállyal mindenki tisztában volt, hogy napközben az emeletre nem lehet feltehenkedni!

Lassan múlt az idő.

A percek óráknak, az órák napoknak tüntek.

S a napok csak nem akartak múlni.

Egyik a másik után.

Az élelmezéssel nem volt gond. Minden nap tésztát adtak, de az adag bőségesnek volt mondható. A szibériai konyhához képest pedig egyenesen fejdelminek tűnt.

A harmadik nap az örök egyenként mindenkit kihívtak a cellából, először orvosi vizsgálatra, aztán fertőtlenítésre, végül kihallgatásra.

Az ajtóban mindegyik katona kezére bilincset rakott a román fegyőr. Anélkül senki sem mehetett ki a folyosóra. Előírászerűen, a foglyok kezét a hátuk mögött kulcsolták össze a bilincsel. Mint a rablókét. Vagy az anyagyilkosokét.

Ference is sor került.

A vizsgálószoba az épület másik végében volt. Rácsok mögé zárt, csendes folyosókon mentek végig. Léptüket hosszasan visszhangozták a falak.

Az egyik ajtó előtt egy pillanatra megtorpant az eleddig határozott és katonás keménységgel mozgó fegyőr. Épp olyan volt ez az ajtó, mint a többi. Akár cellaajtó is lehetett volna. A fegyőr mégis bátortalanul, szemlátomást alázatos testtartással nyitotta ki.

Odabent félhomály volt. Csak két asztali lámpa adott némi világot. Az egyik lámpa egy lovas szekér méretű íróasztal közepén világított, a másik pedig a szoba túlvégében, egy kisebb asztalon. Furcsa kontrasztot mutatott ez a két lámpa. A valóság teljes elmentését. Mindkettő sárgaréz talpakon álló, selyemburás, míves kidolgozású asztali olvasólámpa volt. Erdély bármelyik kastélyában méltó helyük lett volna. Itt azonban, a rideg börtönben, élesen kiríttak a környezetükből. Egy múltó világ emlékét őrizték, s fényét sugározták. De ez a fény nem érte el a falakat, nem világította be a kihallgatósobát. Az ragaszkodott a sötétséghez.

A vizsgálatot vezető szovjet tiszt fel sem nézett, amikor a fegyőr beteretelte Ferencet. Egy hatalmas bajonettel* piszkálta a körmeit az íróasztala mellett. Egy kényelmes karszékben ült. Mögötte, a falon Sztálin elvtárs mosolygós és jövőbe tekintő képe. Szemben vele, a szoba túlvégében, egy írógép mögött szép arcú katonalány ült, és csendesen cigarettázott a másik lámpa fényében.

A szoba közepén volt egy szék. Ferencet arra ültették. A fegyőr az íróasztalhoz lépett, s Ferenc felé fordította az asztali lámpa fényét. Ferenc erre össze-rezzent. Becsukta a szemét. A fegyőr megkerülte őt,

* Rohamkés. A puskák csövére szokták felhelyezni, hogy a fegyver szúrásra is alkalmas legyen.

Részlet a szerző *Kóter* című regényéből.

s a háta mögé állt. Közben a tiszt végig a bajonettel bajlódott.

Percek teltek el.

Hangosan ketyegett egy falióra.

Végül a tiszt megszólalt.

– Ölt szovjet katonát? – kérdezte tört magyarsággal. Még csak fel sem nézett. A bajonett felsértette a bőrét. Felszisszent, és a fegyvert bosszúsán az íróasztalra dobta.

Ferenc megvonta a vállát.

– Háború volt. Nem tudom.

A tiszt most először nézett fel. Lassú mozdulattal felállt, megkerülte az íróasztalt, és egy irgalmatlanul nagy pofont kevert le Ferencnek. Csak úgy poroztak a csillagok a pofon nyomában. Aztán ugyanolyan lassúsággal, ahogyan jött, visszaballagott a helyére. Ferenc levegőt is alig tudott venni a pofontól. Megszédült, egy pillanatra még a világ is elhomályosult előtte. Aztán szép lassan kitisztult a feje.

Megrázta magát, hogy a pofon ereje kifusson belőle. A fegyőr erre lekapta a vállán hordott puskáját, és a tussal rásújtott Ferenc vállára.

Az ütés a székre nyomorította.

– Újra kérem, hátha az előbb valamit nem értett pontosan. Nem beszélek tisztán magyarul, lehet, hogy ez okozta a gondot – mondta atyáskodó hangon a vizsgálótiszt. – Ölt orosz katonát?

Ferenc mélyen és dacosan a tiszt szemébe nézett.

– És maga? Maga ölt magyar katonát?

Keményen koppant a tiszt csizmája a szoba kövezetén. Lassú mozdulattal megkerülte az íróasztalt, és még az előbbinél is nagyobb pofont kevert le Ferencnek. Miközben ballagott visszafelé, bal mutatóujjával ráütött az íróasztalra, s csak ennyit mondott:

– Ezt csak a miheztartás kedvéért. Mert itt egyedül én kérdezek. És itt egyedül csakis maga felel. Ha nem, akkor újabb pofont kap. Ezt is játszhatjuk. Én ráérek, nekem van időm. Mi még sokáig itt fogunk maradni. Ha felel, akkor sokkal hamarabb

végzünk. Már egészen elfáradt a kezem. De ezerszer is lepofozom magát, ha kell. Szóval... ölt szovjet katonát?

Ferenc szédült a pofonoktól. Nem szerette volna véresre veretni magát. Láta, hogy a katona nem tréfál. És még humorérzéke sincs.

– Nem – válaszolta tömören.

A tiszt elégedetten mosolygott. Az írógép kattozott, s papírra vetette a tényállást.

– A Szovjetunióbéli tartózkodása alatt átélt felvilágosító kampány hatására meggyőződött-e az

igazságról? – kérdezte a katona meglepően tiszta magyarsággal. Ferenc már tudta, hogy mit kell az ilyesféle kérdésekre válaszolni. Tudta, hogy milyen választ várnak tőle. Mint ahogy azt is, hogy ha őszinte választ ad, akkor újabb pofont kap.

– Meg – mondta, s bólintott.

– Harasó – válaszolta a tiszt.

– Akkor nyilván hajlandó belépni a Pártba! Itt, most, rögtön, önkéntes alapon! – mondta.

Ferenc erre nem volt hajlandó.

Megrázta a fejét.

A tiszt csizmája minden eddigieknél keményebben koppant a kövön. Lassú mozdulattal megkerülte az íróasztalt, és most az eddigi szokásaival

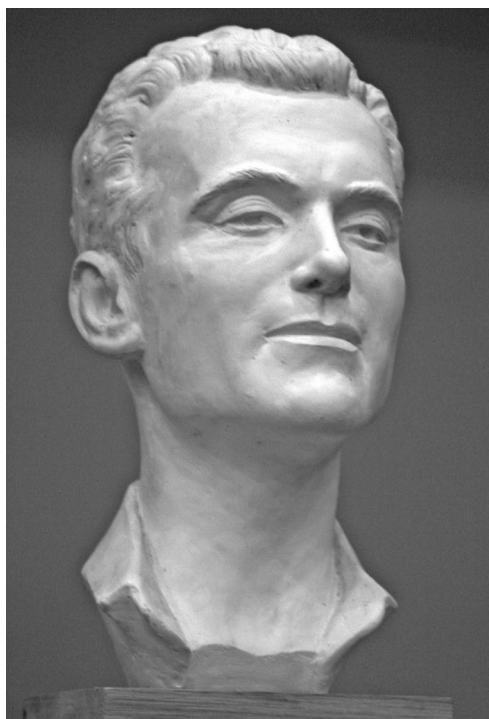
ellentétben nem szemből, hanem visszakézből adott egy akkora pofont, hogy Ferencnek eleredt az orra vére.

– Szóval hajlandó lesz önként belépni a Pártba? – kérdezte szikrázó szemmel.

Ferenc nem várta be a következő pofont.

Bólintott.

– Harasó – válaszolta a tiszt. – Akkor most innen, mitőlünk szépen hazamehet, hogy Magyarországon építse a szocializmust! De mindarról, amit a Szovjetunióban látott, hallgatnia kell, mert különben államellenes izgatás bűncselekményét követi el, ami tizenöt év Szibériát jelent! Az elvtársnőnél aláírhatja a titoktartási nyilatkozatát. Tőle kapja meg a szabaduló igazolványát is, amit majd a magyar hatóságoknak kell leadnia.

Oláh Katalin Kinga: Angyal István, 2017